

Deloitte.

Kansi- ja areenahankkeen yhteiskuntataloudellinen vaikutusanalyysi

Loppuraportti

Syyskuu 2015

TAMPEREEN KAUPUNKI

Sisältö

Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	14
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Tiivistelmä (1/2)

Iso hanke, kuten Kansi- ja areenahanke, luo merkittäviä työllisyys- ja arvonlisäysvaikutuksia Tampereelle ja muualle Suomeen

Rakentamisen vaikutukset

- Rakentamisen aikana vuosina 2017 – 2025 hanke luo Tampereelle yhteensä noin 3 600 työpaikkaa, mikä vastaa noin 400 työpaikkaa vuodessa
- Yhteensä koko Suomeen syntyy rakentamisen aikana yli 6 300 työpaikkaa eli noin 710 työpaikkaa vuodessa
- Kumulatiivinen arvonlisäysvaikutus on vuosina 2017 – 2025 Tampereella 220 M€, ja yhteensä koko Suomessa 415 M€

Toimintavaiheen vaikutukset

- Valmiin Kannen potentiaalinen kokonaistyöllistämisaikutus on Tampereen alueella vajaa 2 400 työpaikkaa vuodessa ja potentiaalinen arvonlisäys 180 M€ vuodessa
- Yhteensä koko Suomessa Kannen potentiaalinen kokonaistyöllistämisaikutus on noin 3600 työpaikkaa vuodessa ja potentiaalinen arvonlisäys 270 M€ vuodessa

Verovaikutukset

- Tehdyn arvion mukaan Kannen rakentamisen investoinnit tuottavat valtiolle kerrannaisvaikutusten kautta kumulatiivisina verotuloina vuosien 2017 – 2025 aikana noin 97 M€
- Kannen valmistuttua sen arvioitu verotulovaikutus Tampereelle on noin 13 M€ vuodessa, sisältäen kunnallisverot ja kiinteistöverot

Tapahtumien vaikutukset

- Huippuvuosina* areenan mahdollistamien tapahtumien uusien kävijöiden kulutus tuottaa Tampereelle jopa 25 M€ tuotannon arvonlisäystä vuodessa, mikä vastaa noin 540 laskennallista työpaikkaa
- Muina vuosina arvonlisäysvaikutus on 20 M€, mikä vastaa noin 430 laskennallista työpaikkaa

Tiivistelmä (2/2)

Mikäli TAKK-tontin kehitys* toteutuu, rakentamisen ja toimintavaiheen vaikutukset työllisyyteen ja arvonlisäykseen sekä vero vaikutukset voimistuvat

Rakentamisen vaikutukset

- Rakentamisen aikana vuosina 2017 – 2025 hanke luo Tampereelle yhteensä noin 4 000 työpaikkaa, mikä vastaa noin 440 työpaikkaa vuodessa
- Yhteensä koko Suomeen syntyy rakentamisen aikana noin 7 000 työpaikkaa eli noin 780 työpaikkaa vuodessa
- Kumulatiivinen arvonlisäysvaikutus on vuosina 2017 – 2025 Tampereella 243 M€, ja yhteensä koko Suomessa 458 M€

Toimintavaiheen vaikutukset

- Valmiin Kannen potentiaalinen kokonaistyöllistämisvaikutus on Tampereen alueella yli 2 900 työpaikkaa vuodessa ja potentiaalinen arvonlisäys 225 M€ vuodessa
- Yhteensä koko Suomessa Kannen potentiaalinen kokonaistyöllistämisvaikutus on noin 4 500 työpaikkaa vuodessa ja potentiaalinen arvonlisäys 336 M€ vuodessa

Verovaikutukset

- Tehdyn arvion mukaan Kannen rakentamisen investoinnit tuottavat valtiolle kerrannaisvaikutusten kautta kumulatiivisina verotuloina vuosien 2017 – 2025 aikana noin 107 M€
- Kannen valmistuttua sen arvioitu verotulovaikutus Tampereelle on noin 15 M€ vuodessa, sisältäen kunnallisverot ja kiinteistöverot

Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehityshuomioiden

Sisältö

Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	14
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Johdanto - Vaikutusanalyysin taustat

Tampereen kaupungin keskustan kehittämissuunnitelmaan kuuluvassa Kansi- ja areenahankkeessa on tarkoitus rakentaa rautatieaseman eteläpuolelle rata-alueen päälle kansirakenne, jolle sijoitetaan mm. monitoimihalli, toimitiloja, hotelli sekä asuinrakennuksia. Kansirakenne ja sen päälle sekä välittömään läheisyyteen rakennettavat rakennukset muodostavat Kansi-hankkeen.

Kansi-hanke parantaa Tampereen alueen valmiuksia ympärivuotiseen tapahtumien järjestämiseen, mihin nykyiset tilat Tampereella tarjoavat rajalliset mahdollisuudet. Lisäksi Kansi-hankkeen myötä Tampereen rautatieaseman läheisyyteen syntyy huomattava määrä uutta toimitilaa ja asuntoja hyvien liikenneyhteyksien varrelle.

Deloitte on tehnyt ensimmäisen arvioinnin Kansi-hankkeen taloudellisista vaikutuksista vuonna 2010. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan rakentamisen piti alkaa jo vuonna 2011, mutta se on viivästynyt mm. valtion kanssa käytävien sopimusneuvotteluiden vuoksi. Lisäksi vuoden 2014 lopussa hankkeen alkuperäinen rakennuttaja NCC Property Development Oy lakkautti Tampereen tulosityksikkönsä ja vetäytyi hankkeesta.

Tampereen kaupunginhallitus päätti Tampereen Kansi-hankkeen jatkovalmistelusta kevään 2015 aikana ja Tampereen kaupunki on käynnistänyt julkisten hankintojen mukaisen neuvottelumenettelyn uusien kumppaneiden valitsemiseksi. Kansi-hankkeen päätöksenteon tueksi Tampereen kaupunki on tunnistanut tarpeen päivittää vuonna 2010 tehtyjä laskelmia hankkeen yhteiskuntataloudellisista vaikutuksista.

Tässä uudessa selvityksessä arvioidaan Kansi-hankkeen yhteiskuntataloudellisia vaikutuksia viimeisimpien suunnitelmien tietojen mukaan. Yhteiskuntataloudellisten vaikutusten analyysi käsittää arvion Kansi-hankkeen alueellisista vaikutuksista arvonlisäykseen, työllisyyteen ja verotuloihin sekä erillisen arvion tapahtumien vaikutuksista Tampereen aluetalouteen.

Johdanto - Kansi- ja areenahanke

Kansi-hanke mahdollistaa huomattavan lisärakentamisen Tampereen keskusta-alueelle hyvien liikenneyhteyksien varrelle

- Kansi-hanke koostuu ratapihan kattavasta etelä- ja pohjoiskannesta ja niiden päälle rakennettavista monitoimiareenasta ja muista rakennuksista. Lisäksi Kansi-hankkeeseen liittyy keskeisesti Kannen alueen eteläpuolisen Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksen (TAKK) tontin kehittäminen, jolle on mahdollista toteuttaa lisärakentamista
- Tämä raportti perustuu Deloitte Tampereen kaupungilta elo- ja syyskuussa 2015 sekä julkisista lähteistä saatuihin tietoihin. Tampereen kaupungin antamien tietojen mukaan koko Kansi-hankkeen bruttolaaajuus ilman TAKK-tontin kehitystä on noin 180 000 neliötä. Hankkeen kokonaisbruttoala jakaantuu kokonaisuuksien välillä seuraavasti:
 - Kannot 26 000 brm²
 - Monitoimiareena 48 000 brm² (10 000 katsojapaikkaa)
 - Toimistot 43 000 brm²
 - Asuinrakennukset 28 000 brm²
 - Pysäköinti 24 000 brm²
 - Hotelli 10 000 brm²
- Hankkeen kokonaisinvestointikustannus on noin 440 M€. Verrattuna vuoden 2010 arvioinnissa tarkasteltuun NCC:n vetämän kokonaisuuden suunnitelmaan, nyt tarkasteltu kokonaisbruttolaaajuus on noin 30 000 neliötä suurempi ja vastaavat investointikustannukset noin 170 M€ suuremmat. Investointikustannusten kasvu johtuu suuremman rakennusalan lisäksi arkkitehtuurin monipuolistumisesta sekä rakennuksia ja kansi-infrastruktuuria koskevien teknisten vaatimusten kasvusta
- Kaikki lisämuutokset Kansi-hankkeen laajuudessa tai tilojen käyttötarkoituksissa voivat vaikuttaa arvioinnin tuloksiin ja johtopäätöksiin

Kuvan lähde: Studio Daniel Libeskind

- Mikäli TAKK-tontin kehittäminen toteutuu, hankkeen laajuus kasvaa entisestään:
 - TAKK-tontin kehittämisen arvioitu bruttoala on 23 000 brm²
 - TAKK-tontin kehittämisen arvioitujen investointien ovat noin 46 M€
- Hankkeen vaikutukset sisältäen TAKK-tontin kehityksen on arvioitu raportin osiossa ”*Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden*”

Johdanto - Analyysin perustiedot

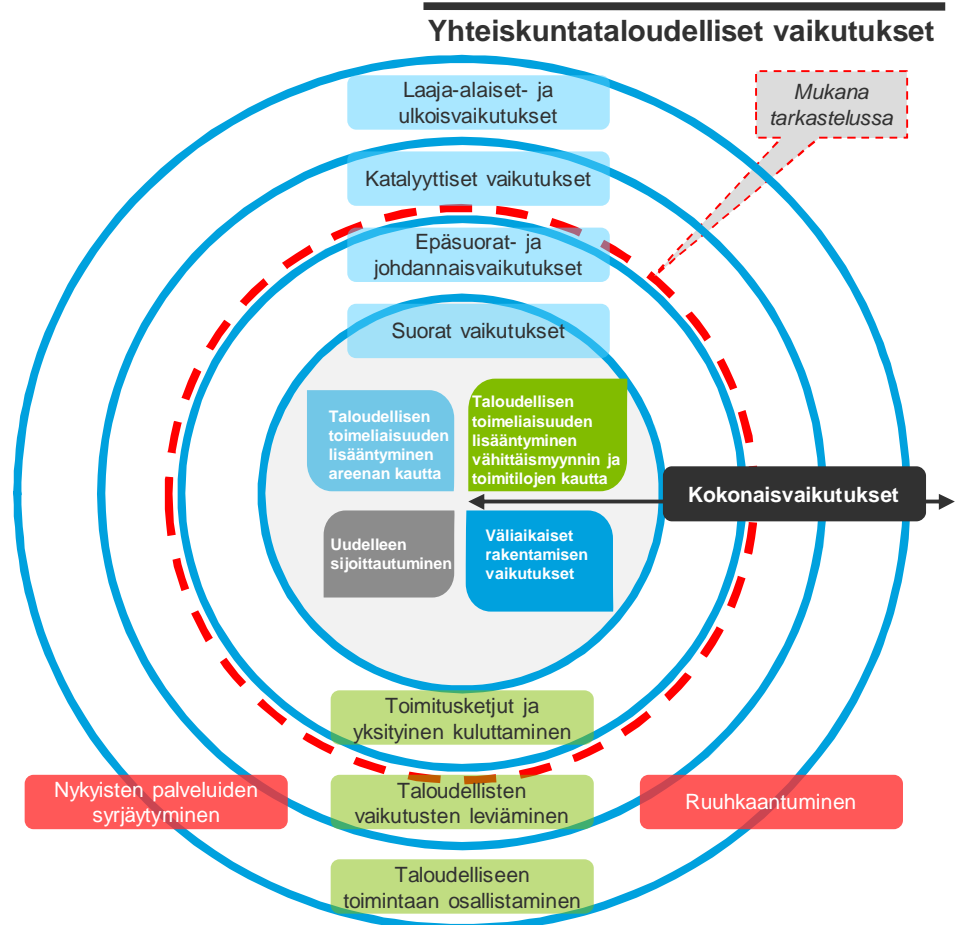
Vaikutusanalyysi toteutettiin kesän ja syksyn 2015 aikana ja sen pohjana on käytetty Tampereen kaupungin toimittamia lähtötietoja

Raportissa kuvatut hankkeen yhteiskuntataloudelliset vaikutukset	<ul style="list-style-type: none">• Kuvatut Kansi- ja areenahankkeen yhteiskuntataloudelliset vaikutukset sisältävät rakentamisinvestointien sekä toimintavaiheen suorat, epäsuorat ja johdannaisvaikutukset työllisyyteen ja arvonlisäykseen sekä rakentamisen ja toiminnan vaikutukset verotuloihin• TAKK-tontin rakentamisinvestointien ja toimintavaiheen suorat, epäsuorat ja johdannaisvaikutukset työllisyyteen ja arvonlisäykseen sekä rakentamisen ja toiminnan verovaikutukset on huomioitu osiossa ”Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden”• Lisäksi raportissa arvioidaan areenan mahdollistamien tapahtumien suorat, epäsuorat ja johdannaisvaikutukset työllisyyteen ja arvonlisäykseen Tampereella
Vaikutusanalyysin maantieteellinen ja ajallinen ulottuvuus	<ul style="list-style-type: none">• Raportissa kuvataan Kansi- ja areenahankkeen välittömiä ja välillisiä yhteiskuntataloudellisia vaikutuksia rakentamisen aikana vuosina 2017 – 2025 sekä jatkuvia yhteiskuntataloudellisia vaikutuksia vuoden 2025 jälkeen Tampereen, Pirkanmaan ja koko Suomen alueella• Tapahtumien vaikutus kuvataan Tampereen alueella
Käytetyt tietolähteet ja metodologiat	<ul style="list-style-type: none">• Arviossa käytetyt hankkeeseen liittyvät lähtötiedot on saatu Tampereen kaupungilta; Suomen, Pirkanmaan ja Tampereen talouteen liittyvät lähtötiedot on saatu Tilastokeskukselta ja Verottajalta (Liitteet – Lähtötiedot)• Yhteiskuntataloudelliset vaikutukset on mallinnettu Deloitteen Economic Impact Analysis –mallin avulla ekonometrisin menetelmin (alueellinen panos-tuotosanalyysi)
Vaikutusanalyysin rajaukset	<ul style="list-style-type: none">• Vaikutusanalyysi ei tarjoa tarkkoja arvoja, vaan sen tuloksia voi käyttää suuntaa antavina lukuina hankkeen vaikutusten laajuudesta• Selvityksessä käytetyt arviot rakennusinvestoinneista eivät sisällä arvonlisäveroa• Vaikutusanalyysissä ei huomioida rahan aika-arvoa ja kaikki luvut ovat nimellisarvossa• Vaikutusarviointiin tyypillisesti sisältyviä sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia ei ole arvioitu tässä selvityksessä
Vaikutusanalyysin ajankohta ja tekijät	<ul style="list-style-type: none">• Vaikutusanalyysin on toteuttanut Deloitte yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa aikavälillä 6/2015 – 9/2015

Johdanto - Analyysin menetelmät

Yhteiskuntataloudelliset vaikutukset arvioitiin Economic Impact Analysis (EIA) –menetelmän avulla

- Yhteiskuntataloudellisten vaikutusten arvioinnissa Deloitteen hyödyntämän Economic Impact Analysis (EIA) –menetelmän (panos-tuotos analyysin) avulla tarkasteltiin kolmen tyyppisiä vaikutuksia:
 - Suorat vaikutukset työllisyyteen ja arvonlisäykseen: Suoriin vaikutuksiin kuuluu mm. rakentamisesta aiheutuvat vaikutukset, jotka liittyvät kohteen työllisyysvaikutuksiin, sekä rakentamisen jälkeinen muun taloudellisen toiminnan lisääntyminen. Vaikutuksia arvioitaessa otetaan myös huomioon mahdolliset negatiiviset vaikutukset
 - Epäsuorat ja johdannaisvaikutukset työllisyyteen ja arvonlisäykseen: Epäsuorat vaikutukset ja johdannaisvaikutukset ovat suoriin vaikutuksiin liittyviä muita positiivisia (tai negatiivisia) vaikutuksia, joita arvioidaan mallintamalla sekä paikallisia että kansallisia toimitusketjuja panos-tuotos mallien kautta
- Analyysissä hyödynnettiin tietoa talouden alueellisesta ja paikallisesta rakenteesta - epäsuorien ja johdannaisvaikutusten arvioimisessa on hyödynnetty Tampereen, Pirkanmaan ja Suomen tason talouksien panos-tuotoksille
- Arvioidut työllisyysvaikutukset kuvaavat syntyvien työpaikkojen määrää, jossa mukana ovat sekä osa-aikaiset että kokopäiväiset työpaikat
- Arvioidut arvonlisäysvaikutukset kuvaavat vaikutusta bruttokansantuotteeseen. Arvonlisäys (englanniksi Gross Value Added, GVA) on tuotettujen hyödykkeiden myyntihinnan ja niiden valmistukseen käytettyjen väli tuotteiden ostohinnan erotus. Arvonlisäyksellä voidaan arvioida likimain bruttokansantuotteen kasvua, johon vaikuttavat kuitenkin myös tuoteverot sekä tuotetuet (BKT = arvonlisäys + tuoteverot – tuotetuet)
 - Kumulatiivinen arvonlisäysvaikutus tarkoittaa arvonlisäyksen kokonais-kertymää tietyllä ajanjaksolla: esimerkiksi vuotuinen 1 M€ arvonlisäys yhdeksän vuoden aikana kerryttää arvonlisäystä yhteensä 9 M€

Sisältö

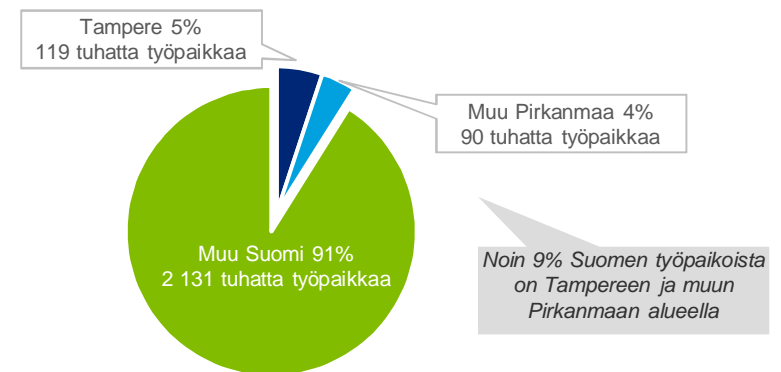
Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	14
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Taloudellinen toimintaympäristö (1/2)

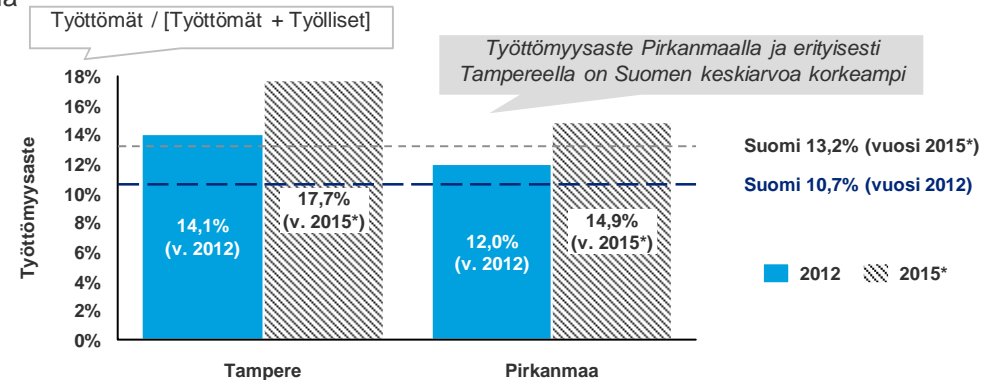
Tampereella on suhteellisen korkea työttömyysaste; Kansli-hankkeen kaltainen suuri investointi loisi lisää työpaikkoja alueelle

- Tampere on kooltaan merkittävä taloudellinen tekijä Pirkanmaan ja Suomen taloudessa
 - Vuonna 2012 Tampereen kaupungin alue työllisti noin 119 000 henkilöä, mikä on noin 5 % koko Suomen työpaikoista ja noin 57 % koko Pirkanmaan alueen työpaikoista. Koko Pirkanmaan alueella taas on noin 9 % Suomen työpaikoista
 - Koko Suomessa oli yhteensä noin 2 340 000 työpaikkaa vuonna 2012
- Tampereen työttömyysaste on muuta Suomea korkeampi ja iso hanke kuten Kansli lisäisi työpaikkoja Tampereen alueelle ja loisi toimitusketjujen kautta työpaikkoja myös muualle Pirkanmaalle ja Suomeen
 - Tilastokeskuksen määritelmän mukainen Tampereen työttömyysaste oli vuonna 2012 noin 14 %, joka on korkeampi kuin koko Pirkanmaan työttömyysaste noin 12 % ja koko maan työttömyysaste noin 11 %. Tilastokeskuksen määritelmän mukaisia työttömiä oli Tampereella lukumääräisesti vuonna 2012 noin 16 000 henkeä
 - Työvoiman ulkopuolella oli 18-64 vuotiaiden ikäryhmässä Tampereella vuonna 2012 noin 22% työkäisistä. Suomessa vastaava luku on noin 23%
 - Työllisyystilanne on ollut viime vuosina heikentyvä: vuoden 2015 elokuussa työttömyysaste oli Tampereella noin 18%, koko Pirkanmaalla noin 15% ja koko Suomessa noin 13%
- Työttömien ja passiivisten työnhakijoiden (työvoiman ulkopuolella olevan työkäisen väestön) parempi hyödyntäminen voi nostaa työllisyyttä ja taloudellista toimeliaisuutta alueella

Työpaikat Tampereella, Pirkanmaalla ja Suomessa vuonna 2012

Työttömyysaste Tampereella, Pirkanmaalla ja Suomessa vuosina 2012 ja 2015

Taloudellinen toimintaympäristö (2/2)

Tampereen ja Suomen toimialarakenteet eroavat toisistaan, mikä vaikuttaa Kansli-hankkeen vaikutuksiin alueellisissa toimitusketjuissa

- Tampereen toimialarakenne eroaa muusta Suomesta. Tämä vaikuttaa Kannen luomien yhteiskuntataloudellisten vaikutusten jakautumiseen Tampereen alueen ja muun Suomen välillä, mikä on huomioitu analyysissämme
- Oheinen taulukko kuvaa Tampereen toimialarakennetta suhteessa koko maan elinkeinorakenteeseen. Toimialojen luokittelu on Tilastokeskuksen Toimialaluokitus TOL 2008 ylätasoin mukainen. Tämän selvityksen varsinaisessa analyysissä on käytetty toimialajaottelun osalta tarkemman tason jaottelua
- Taulukon toimialat, joiden arvo on yli 100, ovat suhteellisesti enemmän edustettuina Tampereella kuin muualla Suomessa ja alle 100 saavat vastaavasti aliedustettuja
- Tampereella vahvimmat toimialat ovat:
 - Informaatio ja viestintä
 - Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
 - Taiteet, viihde ja virkistys
 - Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
 - Koulutus
- Tampereella suhteellisesti vähiten edustetut toimialat ovat:
 - Maatalous, metsätalous ja kalatalous
 - Kaivostoiminta ja louhinta
 - Kotitalouksien toiminta työnantajina
 - Vesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito
 - Kuljetus ja varastointi

Tampereen talouden rakenne 2012

Sisältö

Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	
Rakentamisen aikaiset vaikutukset	14
Toiminnan aikaiset vaikutukset	17
Kokonaisvaikutukset 2017 – 2025	22
Verovaikutukset	25
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

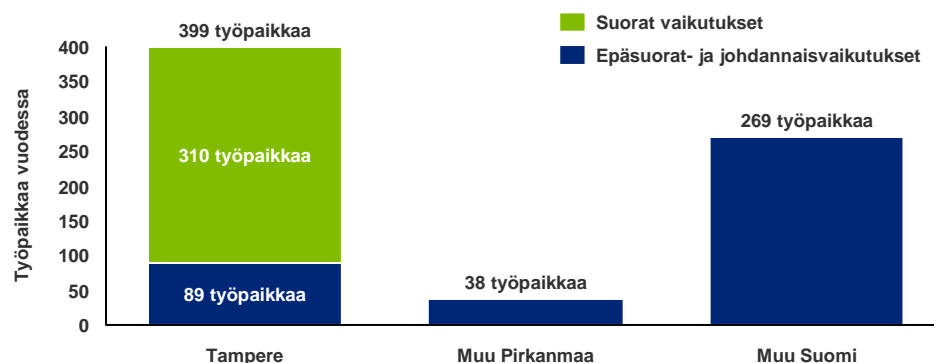
Hankkeen vaikutukset - Rakentamisen aikaiset vaikutukset (1/2)

Rakentamisen aikana työvoiman tarve on Tampereella keskimäärin noin 400 henkilöä vuodessa

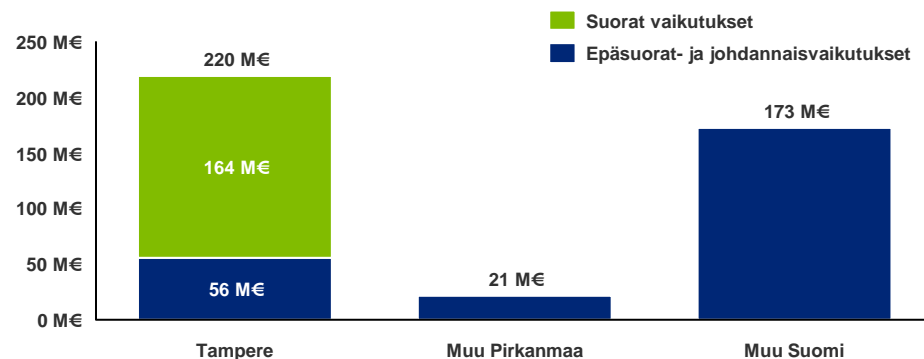
- Rakentamisen aikaiset vaikutukset on arvioitu yhdeksälle vuodelle (2017 – 2025). Rakentamisen vaikutukset loppuvat hankkeen valmistuessa
- Suorat vaikutukset kohdistuvat Tampereen alueelle, epäsuorat ja johdannaisvaikutukset kohdistuvat sekä Tampereen alueelle että muualle Suomeen
- Käytössä olleilla oletuksilla rakennusinvestoinneista ja rakennusvaiheen kestosta hankkeella arvioitiin olevan seuraavat vaikutukset vuosien 2017 – 2025 aikana:
 - Luo Kannen rakennustyömaalle yhteensä keskimäärin 310 työpaikkaa vuodessa (suora vaikutus)
 - Luo Tampereelle yhteensä keskimäärin 399 työpaikkaa vuodessa (89 ei suoraan kohteeseen liittyvää työpaikkaa epäsuorien- ja johdannaisvaikutusten kautta)
 - Työvoimatarve on rakentamisen aikana Tampereella yhteensä 3 588 työntekijää
 - Luo muualle Suomeen keskimäärin 307 työpaikkaa vuodessa, joista 38 työpaikkaa muualle Pirkanmaalle ja 269 työpaikkaa muualle Suomeen
 - Työvoimatarve on rakentamisen aikana muualla Suomessa yhteensä 2 766 työntekijää
 - Tuottaa Tampereelle 220 miljoonaa euroa arvonlisäystä
 - Tuottaa arvonlisäystä 195 miljoonaa euroa muualle Suomeen

Kansi-hankkeen rakentamisen keskimääräinen vuotuinen vaikutus koko Pirkanmaan arvonlisään on noin 27 M€. Tämä vastaa rakennusajan vuosina keskimäärin noin 0,18% lisäystä Pirkanmaan BKT:hen (17 383 M€ vuonna 2012).

Rakentamisvaiheen keskimääräinen vuotuinen työllisyysvaikutus (vuosittain aikavälillä 2017 – 2025)

Rakentamisvaiheen kumulatiivinen arvonlisäysvaikutus (yhteensä aikavälillä 2017 – 2025)

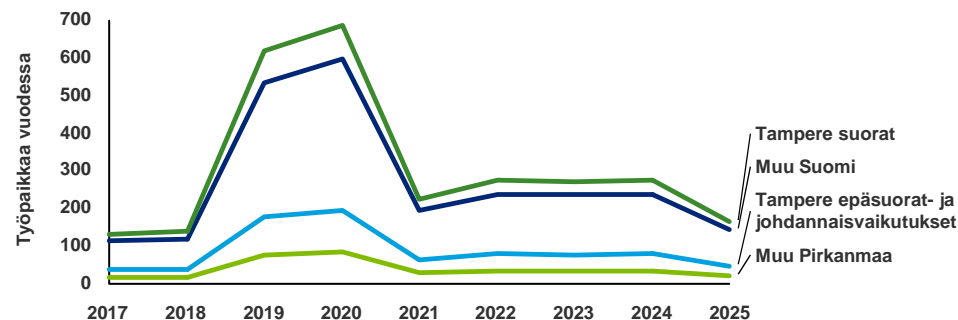
Hankkeen vaikutukset - Rakentamisen aikaiset vaikutukset (2/2)

Rakentamisen aikana voimakkain työvoiman tarve kohdistuu vuodelle 2020, jolloin Tampereella työllistyy lähes 900 työntekijää

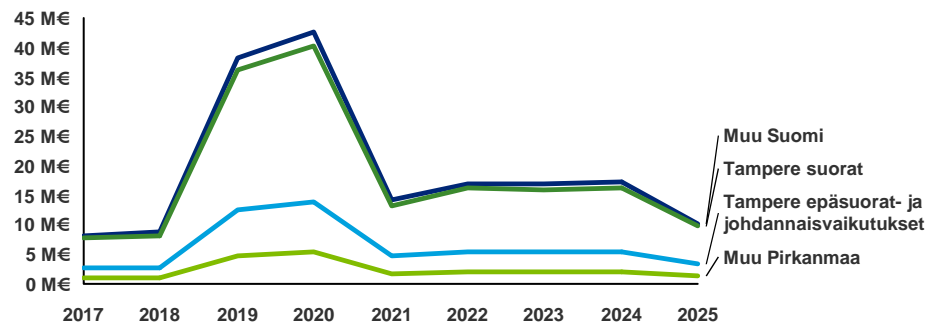
- Käytössä olleilla oletuksilla Kannen rakentaminen on etupainotteista, mikä johtaa voimakkaaseen työvoimatarpeeseen erityisesti vuosina 2019 – 2020
- Rakentamisen huippuvuonna 2020 hankkeen vaikutukset ovat mittavia:
 - Tampereen alueella 884 työpaikkaa, joista 688 työpaikkaa suoraan työmaalla ja 197 työpaikkaa muualla Tampereella (epäsuorat- ja johdannaisvaikutukset)
 - Muualla Pirkanmaan alueella 85 työpaikkaa
 - Muualla Suomessa 597 työpaikkaa
 - Yhteensä koko Suomessa 1 566 työpaikkaa
- Arvonlisäyksen epäsuorat ja johdannaisvaikutukset ovat muualla Suomessa korkeammat per syntyvä työpaikka johtuen eroavaisuuksista toimialarakenteissa ja tuottavuuksissa
- Rakentamisen huippuvuonna hankkeella on seuraavat vaikutukset arvonlisäykseen:
 - Arvonlisäys Tampereen alueella 54 M€
 - Arvonlisäys Pirkanmaalla 5 M€
 - Arvonlisäys muualla Suomessa 43 M€
 - Arvonlisäys koko Suomessa yhteensä 102 M€

Kansi-hankkeen rakentamisen huippuvuoden 2020 vaikutus arvonlisään koko Pirkanmaalla on noin 60 M€. Tämä vastaa noin 0,40% lisäystä Pirkanmaan BKT:hen (17 383 M€ vuonna 2012).

Rakentamisvaiheen työllisyysvaikutusten ajallinen jakauma

Rakentamisvaiheen arvonlisäysvaikutusten ajallinen jakauma

Sisältö

Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	
Rakentamisen aikaiset vaikutukset	14
Toiminnan aikaiset vaikutukset	17
Kokonaisvaikutukset 2017 – 2025	22
Verovaikutukset	25
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Hankkeen vaikutukset - Toiminnan aikaiset vaikutukset (1/4)

Kannen alueelle valmistuvat tilat luovat potentiaalin erityisesti toimistotyöpaikkojen lisäämiseen Tampereen keskustan alueella

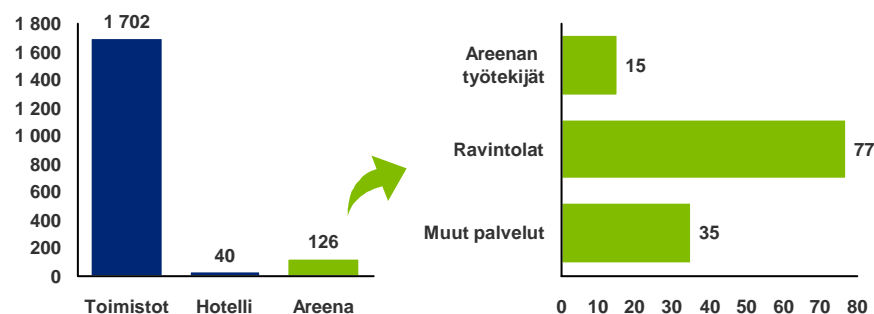
- Vuonna 2026 Kannen alue luo potentiaalin yhteensä 1 868 työpaikalle
 - Suurin osa työpaikoista kohdistuu hankkeen toimistotiloihin, joissa on potentiaalia 1 702 työpaikkaan
 - Suunniteltu hotelli työllistäisi 40 henkilöä
 - Areena työllistäisi 126 henkilöä, joista
 - Areena työllistää suoraan 15 henkilöä
 - Areenalla olevat ravintolat työllistäisivät 77 henkilöä
 - Areenalla olevat muut palvelut (mm. vapaa-ajan palvelut ja vähittäiskauppa) työllistäisivät 35 henkilöä
- Valmiin Kannen työllistämispotentiaalia arvioitiin käyttämällä pinta-ala-arvioita ja työllistämiskeskisarvoa (poikkeuksena areenan suora työllistäminen, joka on arvioitu suoraan areenan alustavan karkean tuloslaskelman pohjalta)

Pinta-aloja vastaavat työllistämiskeskisarvot

Toiminnallinen kokonaisuus	Neliötä / työpaikka
Vähittäismyynti	20
Toimisto	18
Ravintolatoiminta	13
Vapaa-aika	100
Hotelli (työpaikkaa per hotellihuone)	0,22

Lähde: vuoden 2010 Deloitte:n raportti (DTZ, NCC)

Kannen alueen potentiaaliset työpaikat vuonna 2026

Kannella yhteensä 1 868 työpaikkaa, joista areenalla 126 työpaikkaa

Lähde: Tampereen kaupunki, Tilastokeskus, Deloitte:n analyysi

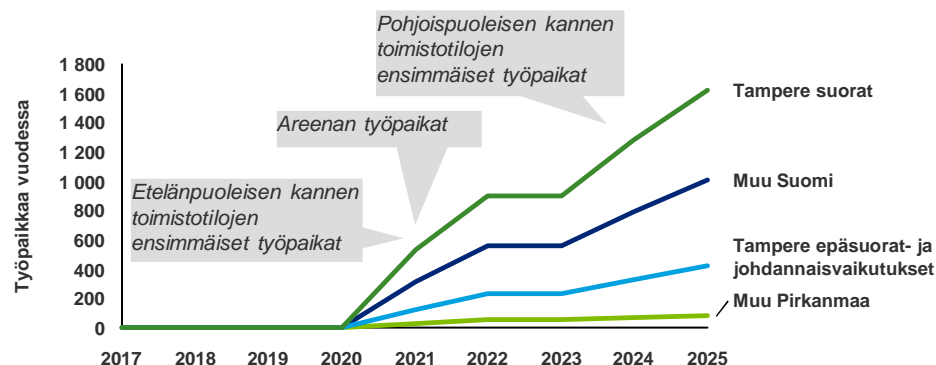

Hankkeen vaikutukset - Toiminnan aikaisten vaikutukset (2/4)

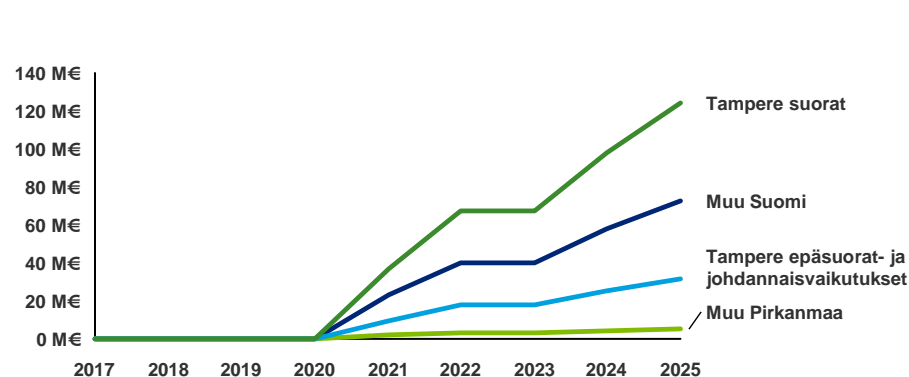
Toiminnan aikaisten työpaikkojen synty on mahdollista vuodesta 2021 eteenpäin ensimmäisten toiminnallisten osien valmistuttua

- Toiminnan potentiaalinen vaikutus on vuosina 2017 – 2025 koko Suomessa yhteensä 10 078 työpaikkaa ja kumulatiivinen arvonlisäys 745 M€
- Toiminnan vaikutusten muodostumiseen rakentamisen aikana vaikuttaa merkittävästi hankkeen toimistotilojen valmistumisen aikataulu
- Sillan eteläpuoleinen kansi valmistuu vuonna 2018 ja ensimmäiset sen päällä olevat toimistorakennukset valmistuvat vuonna 2020. Toimistojen työllistävää hyötypinta-alaa voidaan ottaa käyttöön sitä seuraavana vuonna, jolloin alkavat ensimmäiset kannen toimistotilojen työllistävät vaikutukset
- Areena valmistuu vuonna 2020, joten areenan tilat mahdollistavat työpaikkojen syntymisen vuodesta 2021 eteenpäin
- Sillan pohjoispuoleinen kansi valmistuu vuonna 2022 ja sen päällä olevat ensimmäiset toimistotilat valmistuvat vuonna 2023, joten pohjoispuoleisen kannen toimistotilat mahdollistavat ensimmäiset työpaikat vuodesta 2024 eteenpäin
- Arvioidut toiminnan potentiaaliset työllisyys- ja arvonlisäysvaikutukset vastaavat rakennuspinta-alojen teoreettista työllistämiskapasiteettia. Todelliset työllistämisaikutukset voivat jäädä teoreettista kapasiteettia alhaisemmiksi. Näin voi käydä esimerkiksi, jos osa liiketiloista jää tyhjäksi tai jos kannelle syntyvät työpaikat eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä
 - Jos Kannen alueelle siirtyy työpaikkoja muualta Tampereen alueelta, niin työllisyys- ja arvonlisäysvaikutuksia Tampereella tulisi korjata vastaavasti alaspäin
 - Jos Kansi mahdollistaa uusien työpaikkojen syntymistä Tampereen alueelle, mutta nämä työpaikat siirtyvät sinne muualta Suomesta, niin muun Suomen työllisyys- ja arvonlisäysvaikutuksia pitää korjata vastaavasti alaspäin

Toiminnan potentiaalinen vuotuinen työllisyysvaikutus (2017 – 2025)

Toiminnan potentiaalinen vuotuinen arvonlisäysvaikutus (2017 – 2025)

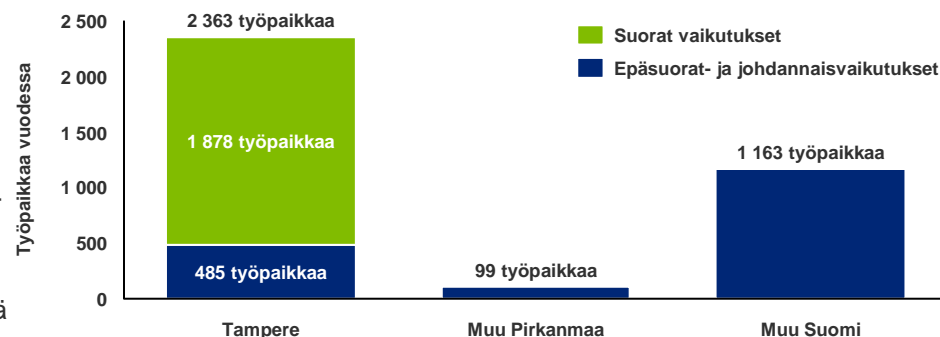

Hankkeen vaikutukset - Toiminnan aikaiset vaikutukset (3/4)

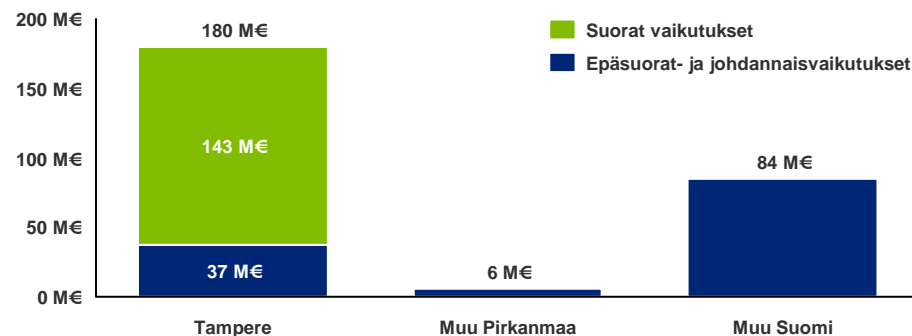
Valmiin Kannen potentiaalinen kokonaistyöllistämisaikutus Tampereen alueella on yli 2 300 työpaikkaa vuodessa

- Olettaen, että kannen työpaikat ovat kokonaisuudessaan lisäystä, Kansi luo Tampereelle 2 363 uutta työpaikkaa ja 180 M€ arvonlisäystä vuodessa, josta
 - Suoraan Tampereelle 1 878 työpaikkaa ja 143 M€ arvonlisäystä
 - Arvioissa on huomioitu suoraan kannen päälle tulevien työpaikkojen lisäksi myös muiden suoraan areenan toiminnan pyörittämiseen liittyvien palveluiden (kuten siivous, turvallisuus, jne.) suora työllistävä vaikutus
 - Paikallisen toimitusketjun ja lisääntyneen kulutuksen kautta (epäsuorat ja johdannaisvaikutukset) 485 työpaikkaa ja 37 M€ arvonlisäystä
- Paikallisen ja kansallisen toimitusketjun ja kulutuksen kautta (epäsuorat- ja johdannaisvaikutukset) hanke luo muualla Pirkanmaalle ja Suomeen yhteensä 1 262 työpaikkaa ja vastaavasti 90 M€ arvonlisäystä vuodessa
 - 99 työpaikkaa ja 6 M€ arvonlisäystä muualla Pirkanmaalla
 - 1 163 työpaikkaa ja 84 M€ arvonlisäystä muualla Suomessa
- Epäsuorat- ja johdannaisvaikutukset ovat suhteellisen pieniä Pirkanmaalla ja korkeammat muualla Suomessa, johtuen erosta talousalueiden koossa ja toimialarakenteissa
- Oletuksena arvioissa on, että Hakametsän jäähallia voidaan käyttää muihin tarkoituksiin sulkemisen sijaan ja sen työntekijät jatkaisivat uudessa käytössä olevassa hallissa, jolloin nettovaikutus Hakametsän hallin osalta on nolla
 - Selvitystyö Hakametsän hallin toiminnan ja tontin kehittämismahdollisuuksista on kesken, eikä niiden mahdollisia positiivisia lisävaikutuksia talouteen ole huomioitu tässä vaikutusanalysysissä

Potentiaalinen jatkuva vuotuinen työllisyysvaikutus vuodesta 2026 eteenpäin

Potentiaalinen jatkuva vuotuinen arvonlisäysvaikutus vuodesta 2026 eteenpäin

Hankkeen vaikutukset - Toiminnan aikaiset vaikutukset (4/4)

Pitkällä aikavälillä eniten hankkeesta hyötyvät Kannen alueen toimistotiloja suoraan hyödyntävät toimialat

- Viereinen kuva esittää toimialat, jotka Tampereen alueella tulevat hyötymään hankkeesta Kannen ollessa täysin toiminnallinen
- Kuvassa on huomioitu sekä kannen suorita että toimitusketjun ja lisääntyneen kulutuksen potentiaalisia vaikutuksia työllisyyteen (epäsuorat- ja johdannaisvaikutukset)
- Kannen toiminnan suorat työllisyysvaikutukset on arvioitu toimitilojen todennäköisen käyttötarkoituksen mukaan huomioiden Tampereen toimialarakenne
- Kannen pääasialliset suorat työllisyysvaikutukset jakautuvat ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan, informaation- ja viestinnän, rahoitus- ja vakuutustoiminnan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan, ja taiteiden, viihteen ja virkistykseen aloille
- Epäsuorien ja johdannaisvaikutusten kautta eniten hankkeesta hyötyvät seuraavat toimialat:
 - Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
 - Informaatio ja viestintä
 - Tukku- ja vähittäiskauppa
 - Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
 - Teollisuus
- Arvioidut toiminnan potentiaaliset työllisyysvaikutukset vastaavat rakennuspinta-alojen teoreettista työllistämiskapasiteettia. Todelliset työllistämisaikutukset voivat jäädä alle teoreettisen kapasiteetin. Näin voi käydä esimerkiksi, jos osa toimitiloista jää tyhjäksi tai jos kannelle syntyvät työpaikat eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä

Vuotuisten jatkuvien työllisyysvaikutusten jakautuminen toimialoittain Tampereella vuonna 2026

Sisältö

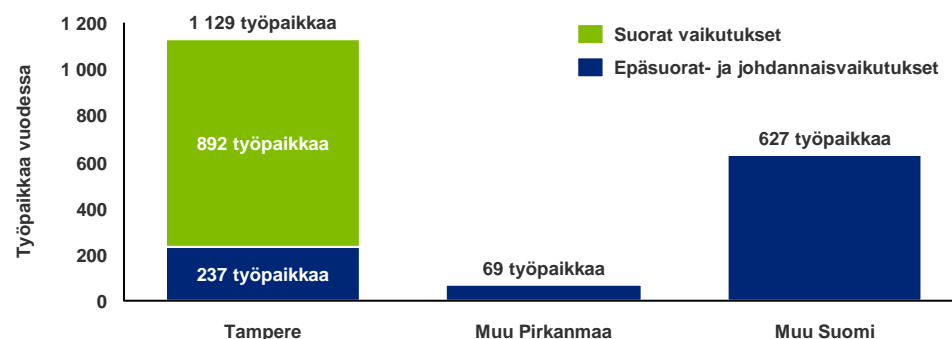
Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	
Rakentamisen aikaiset vaikutukset	14
Toiminnan aikaiset vaikutukset	17
Kokonaisvaikutukset 2017 – 2025	22
Verovaikutukset	25
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Hankkeen vaikutukset - Kokonaisvaikutukset 2017 – 2025 (1/2)

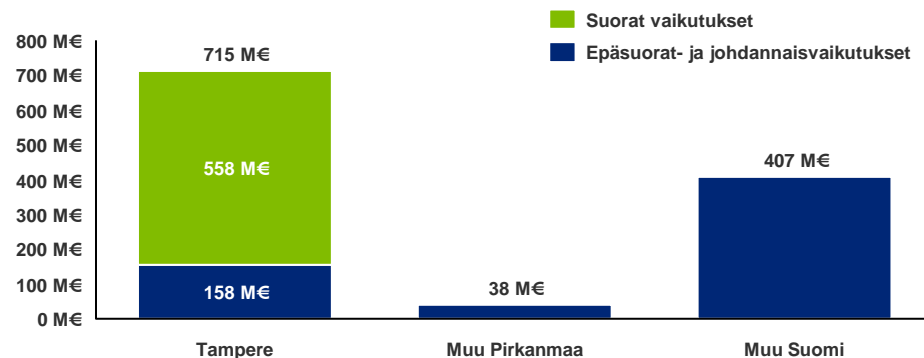
Vuosina 2017 – 2025 Kannen rakentaminen ja alueelle kehittyvä toiminta mahdollistavat Tampereella keskimäärin noin 1 100 työpaikkaa vuodessa

- Vaikka analyysissä erotetaan rakennusvaiheen väliaikaiset vaikutukset (*Rakentamisen aikaiset vaikutukset*) jatkuvan toiminnan aikaisista vaikutuksista (*Toiminnan aikaiset vaikutukset*), myös näiden yhteenlaskettu kokonaisvaikutus vuoteen 2025 mennessä voidaan kuvata
 - Rakentaminen loppuu vuonna 2025, minkä jälkeen rakennusvaiheen vaikutukset päättyvät
- Kannen kokonaistyöllistämisaikutus vuosina 2017 – 2025 on yhteensä koko Suomessa 16 432 työpaikkaa ja kumulatiivinen kokonaisarvonlisäysvaikutus 1 160 M€
 - Noin 40% näistä kokonaisvaikutuksista johtuu rakentamisen investoinneista ja 60% johtuu jatkuvan toiminnan vaikutuksista
- Vuoteen 2025 mennessä Kansi-hankkeen luoma keskimääräinen vuotuinen työllisyysvaikutus Tampereella on 1 129 työpaikkaa ja koko Suomessa yhteensä 1 826 työpaikkaa
 - Tampereen keskimääräisestä vuotuisesta 1 129 työpaikasta 892 työpaikkaa syntyy rakennushankkeen ja kannen päällä olevan toiminnan suorana vaikutuksena ja 237 työpaikkaa syntyy epäsuorien ja johdannaisvaikutusten kautta
 - Muualle Pirkanmaalle ja muualle Suomeen syntyy epäsuorien ja johdannaisvaikutusten kautta keskimäärin 696 työpaikkaa vuodessa, joista 69 työpaikkaa syntyy muualle Pirkanmaalle ja 627 työpaikkaa muualle Suomeen
- Hanke tuottaa vuoteen 2025 mennessä 715 M€ arvonlisäystä Tampereelle ja yhteensä 1160 M€ koko Suomeen
 - Muualle Pirkanmaalle hanke tuottaa arvonlisäystä 38 M€ ja muualle Suomeen 407 M€ arvonlisäystä

Kannen yhteenlasketut keskimääräiset vuotuiset työllisyysvaikutukset (vuosittain aikavälillä 2017 – 2025)

Kannen yhteenlasketut kumulatiiviset arvonlisäysvaikutukset (yhteensä aikavälillä 2017 – 2025)

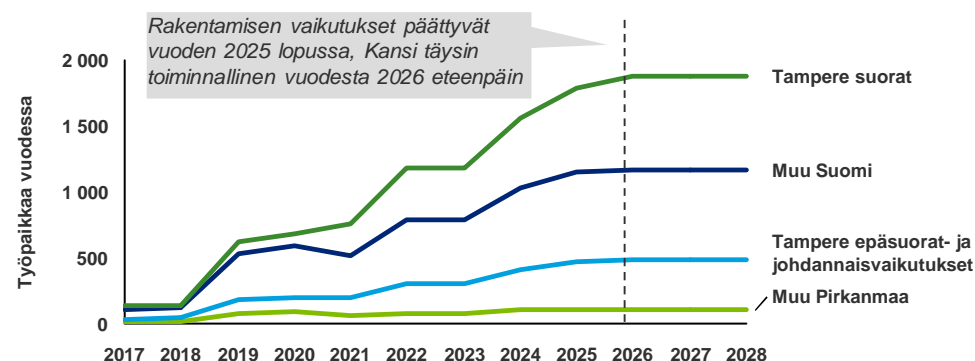

Hankkeen vaikutukset - Kokonaisvaikutukset 2017 – 2025 (2/2)

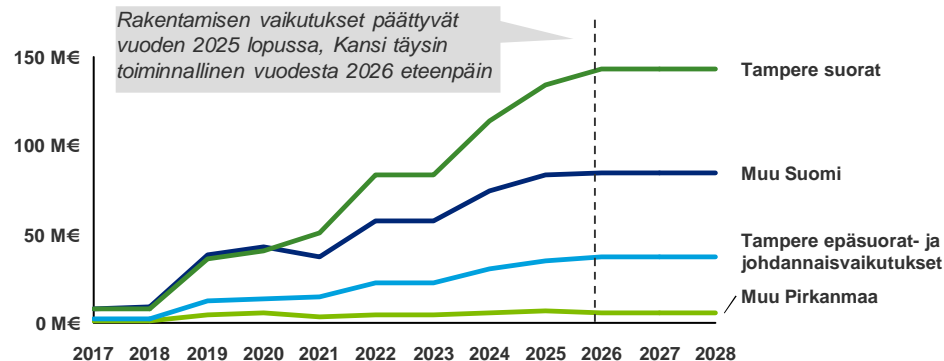
Kannen alueelle vaiheittain syntyvät vakituiset työpaikat kasvattavat kokonais-työllisyysvaikutusta

- Käytössä olleilla oletuksilla Kannen rakentaminen on etupainotteista, mikä johtaa voimakkaaseen työvoimatarpeeseen erityisesti vuosina 2019 – 2020
- Kannen alueelle vaiheittain syntyvät vakituiset työpaikat kasvattavat kokonaistyöllisyysvaikutusta:
 - Sillan etelänpuoleinen kansi valmistuu vuonna 2018 ja ensimmäiset sen päällä olevat toimistorakennukset valmistuvat vuonna 2020. Toimistojen työllistävää hyötypinta-alaa voidaan ottaa käyttöön sitä seuraavana vuonna, jolloin alkavat ensimmäiset kannen toimistotilojen työllistävät vaikutukset
 - Areena valmistuu vuonna 2020, joten areenan tilat mahdollistavat työpaikkojen syntymisen vuodesta 2021 eteenpäin
 - Sillan pohjoispuoleinen kansi valmistuu vuonna 2022 ja sen päällä olevat ensimmäiset toimistotilat valmistuvat vuonna 2023, joten pohjoiskannen toimistotilat mahdollistavat ensimmäiset työpaikat vuodesta 2024 eteenpäin
- Kokonaisvaikutukset on arvioitu olettaen, että rakentamisen ja toiminnan työpaikat ovat kokonaisuudessaan lisäystä sekä Tampereen että muun Suomen tasolla. Mikäli työpaikat eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä, arvioita hankkeeseen liittyvistä työllisyys- ja arvonlisäysvaikutuksista pitää korjata vastaavasti alaspäin

Kannen yhteenlasketut vuotuiset työllisyysvaikutukset (2017 – 2025)

Kannen yhteenlasketut vuotuiset arvonlisäysvaikutukset (2017 – 2025)

Sisältö

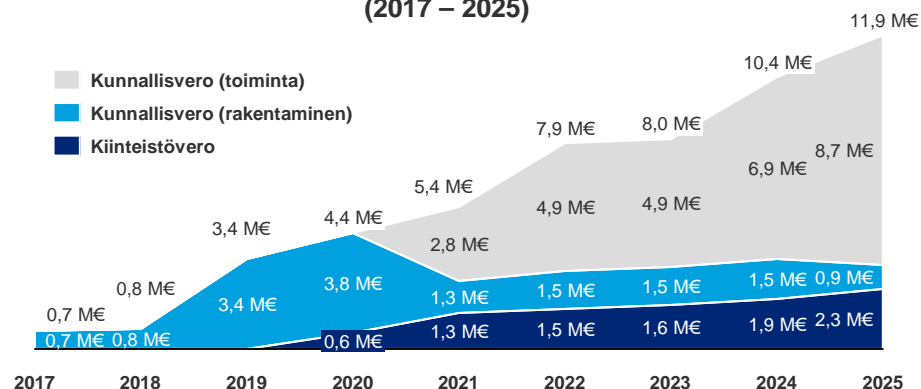
Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	
Rakentamisen aikaiset vaikutukset	14
Toiminnan aikaiset vaikutukset	17
Kokonaisvaikutukset 2017 – 2025	22
Verovaikutukset	25
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Hankkeen vaikutukset - Verovaikutukset (1/2)

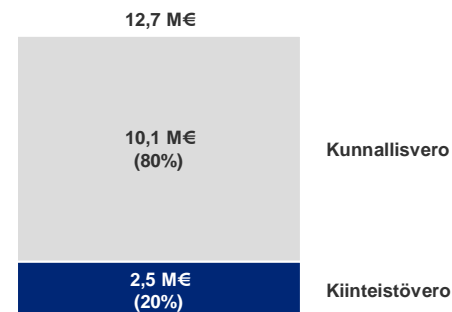
Kannen valmistuttua arvioitu yhteenlaskettu kunnallis- ja kiinteistöveron tulovaikutus Tampereelle on noin 13 M€ vuodessa

- Verovaikutusten arvioinnissa huomioitiin Kansi-hankkeen Tampereen kaupungin kunnallis- ja kiinteistöverotuloja kasvattava vaikutus
- Olettaen, että Kannen investoinnit ja rakennettavat kiinteistöt ovat kokonaisuudessaan lisäystä, hankkeen kumulatiivinen verovaikutus Tampereelle vuosina 2017 – 2025 on 52,9 M€
- Vuoden 2025 jälkeen kunnallisveron ja kiinteistöveron yhteenlaskettu vaikutus Tampereen verotuloihin on 12,7 M€ vuodessa
- Kunnallisverokertymä on arvioitu analyysin työllisyysvaikutusten, keskimääräisen Tampereen palkansaajan palkkatulon ja Tampereen vuoden 2015 efektiivisen kunnallisveroprosentin kautta
- Kiinteistöverotulokertymä on arvioitu rakennusten uushankintahintojen ja Tampereen kaupungin vuoden 2015 kiinteistöveroprosenttien kautta
 - Kiinteistöveron on oletettu alkavan kertyä investointia seuraavana vuonna sekä keskeneräisille että valmiille rakennuksille. Kiinteistöverotulojen laskemisessa ei ole huomioitu ikäalennuksia
- Kunnallisverotulot ajanjaksolta 2017 – 2025 sisältävät sekä rakentamisen investointien että Kannen alueen toiminnan vaikutuksen työllisyyteen. Kiinteistöverotulot ajanjaksolta 2017 – 2025 sisältävät keskeneräisten ja valmistuneiden kiinteistöjen vaikutuksen kiinteistöverokertymään
- Vuodesta 2026 eteenpäin verotuloihin sisältyy valmiin Kannen toiminnan mahdollistaman työllisyyden kunnallisverovaikutus ja rakennusten kiinteistöverovaikutus
- Jos hankkeen vaikutukset eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä, arviota hankkeeseen liittyvästä verovaikutuksesta pitää korjata vastaavasti alaspäin

Vuotuiset verovaikutukset Tampereen kaupungille (2017 – 2025)

Vuotuiset verovaikutukset Tampereen kaupungille vuodesta 2026 eteenpäin

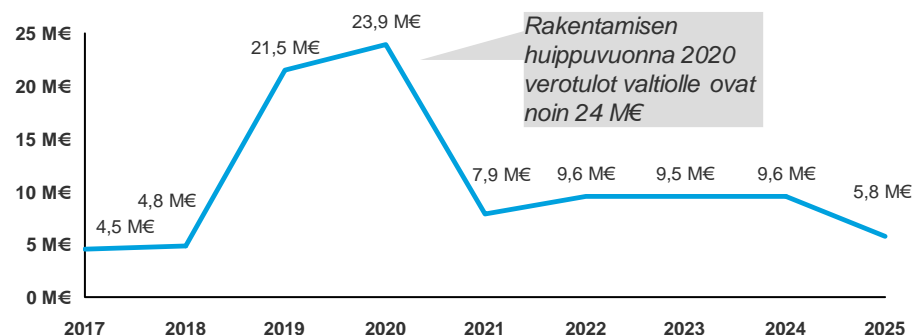

Hankkeen vaikutukset - Verovaikutukset (2/2)

Kannen rakentamisen investoinnit tuottavat valtiolle kerrannaisvaikutusten kautta kumulatiivisina verotuloina noin 97 M€

- Olettaen, että Kannen rakentamisen investoinnit ovat kokonaisuudessaan lisäystä, tuottavat ne valtiolle vuosina 2017 – 2025 yhteensä verotuloina noin 97 M€
- Mikäli hankkeen vaikutukset eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä, arvioita hankkeeseen liittyvästä verovaikutuksesta pitää korjata vastaavasti alaspäin. Näin esimerkiksi silloin, jos Kansi-hankkeeseen tehtävät investoinnit eivät ole kokonaiskulutuksen lisäystä ja vähentävät muihin kohteisiin tehtäviä investointeja Suomessa
- Arvioinnissa huomioitiin rakentamisen investointien aikaansaamia suoria ja kerrannaisvaikutuksia (epäsuoria ja johdannaisvaikutuksia) Suomen taloudessa ja niitä kautta syntyviä verotuloja
- Arvioinnissa hyödynnettiin Suomen vuoden 2014 kokonaisveroastetta suhteessa saman ajanjakson bruttokansantuotteeseen, mikä on 43,9 prosenttia. Kokonaisveroaste sisältää valtiolle, kunnille, sosiaaliturvarahastoille sekä Euroopan unionin toimielimille maksettavat verot
 - Valtion kokonaisverotulot suhteessa bruttokansantuotteeseen ovat noin 21 prosenttia, sisältäen tuloverot, omaisuusverot, tavaroista ja palveluista maksettavat verot ja muut verot
 - Tässä selvityksessä huomioitujen valtion verotulot sisältävät kotitalouksien ja yhteisöjen tuloverot sekä tavaroista ja palveluista maksettavat verot. Arvio ei sisällä omaisuusveroa (perintö- ja lahjavero, varainsiirtovero) ja muita veroja (verojen viivästymisseuraamukset, muut verot)
- Tulevaisuuden verokertymän arviota tulee kohdella lähinnä suuntaa-antavana, koska verovaikutuksiin vaikuttavat monet tekijät, mukaan lukien tulevaisuudessa tehtävät verojärjestelmää koskevat lainsäädännölliset ratkaisut sekä vallitsevat makrotaloudelliset olosuhteet

Rakentamisen investointien valtiolle tuottamat verotulot 2017 – 2025

Rakentamisen investointien valtiolle tuottamat kumulatiiviset verotulot 97 M€

Sisältö

Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	14
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden (1/4)

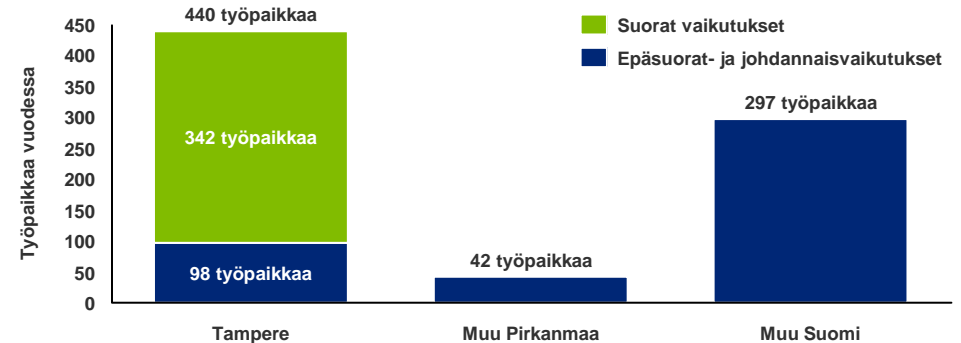
Rakentamisen aikaiset vaikutukset

Rakentamisen aikana hanke luo Tampereelle keskimäärin noin 440 työpaikkaa vuodessa eli yhteensä vajaa 4 000 työpaikkaa vuosina 2017 – 2025

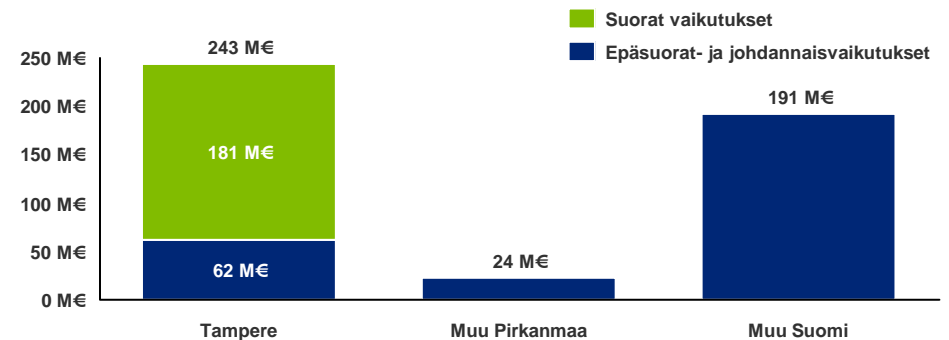
- Rakentamisen aikaiset vaikutukset on arvioitu yhdeksälle vuodelle (2017 – 2025). Rakentamisen vaikutukset loppuvat hankkeen valmistuessa
- Suorat vaikutukset kohdistuvat Tampereen alueelle, epäsuorat ja johdannaisvaikutukset kohdistuvat sekä Tampereen alueelle että muualle Suomeen
- Käytössä olleilla oletuksilla rakennusinvestoinneista ja rakennusvaiheen kestosta hankkeella arvioitiin olevan seuraavat vaikutukset vuosien 2017 – 2025 aikana:
 - Luo Kannen alueen rakennustyömaalle yhteensä keskimäärin 342 työpaikkaa vuodessa (suora vaikutus)
 - Luo Tampereelle yhteensä keskimäärin 440 työpaikkaa vuodessa (98 ei suoraan kohteeseen liittyvää työpaikkaa epäsuorien- ja johdannaisvaikutusten kautta)
 - Työvoimatarve on rakentamisen aikana Tampereella yhteensä 3 961 työntekijää
 - Luo muualle Suomeen keskimäärin 339 työpaikkaa vuodessa, joista 42 työpaikkaa muualle Pirkanmaalle ja 297 työpaikkaa muualle Suomeen
 - Työvoimatarve on rakentamisen aikana muualla Suomessa yhteensä 3 054 työntekijää
 - Tuottaa arvonlisäystä 243 M€ Tampereelle
 - Tuottaa arvonlisäystä 215 M€ muualle Suomeen

Kansi-hankkeen rakentamisen keskimääräinen vuotuinen vaikutus koko Pirkanmaan arvonlisään on noin 30 M€. Tämä vastaa rakennusajan vuosina keskimäärin noin 0,20 % lisäystä Pirkanmaan BKT:hen (17 383 M€ vuonna 2012).

Rakentamisvaiheen keskimääräinen vuotuinen työllisyysvaikutus (vuosittain aikavälillä 2017 – 2025)

Rakentamisvaiheen kumulatiivinen arvonlisäysvaikutus (yhteensä aikavälillä 2017 – 2025)

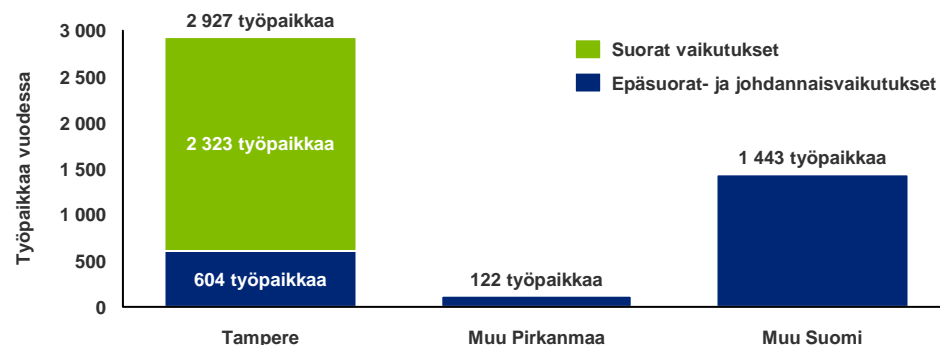
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden (2/4)

Toiminnan aikaiset vaikutukset

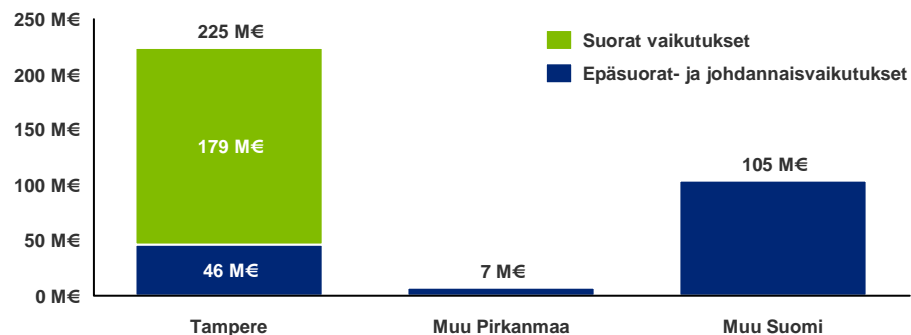
Vuodesta 2026 eteenpäin valmiin Kannen potentiaalinen kokonaistyöllistämisaikutus Tampereen alueella on yli 2 900 työpaikkaa vuodessa

- Olettaen, että Kannen alueen työpaikat ovat kokonaisuudessaan lisäystä, Kansi luo Tampereelle keskimäärin 2 927 uutta työpaikkaa ja 225 M€ arvonlisäystä vuodessa, josta
 - Suurina vaikutuksina 2 323 työpaikkaa ja 179 M€ arvonlisäystä
 - Arvioissa on huomioitu Kannen alueen suorien työpaikkojen lisäksi myös muiden suoraan areenan toiminnan pyrittämiseen liittyvien palveluiden suora työllistävä vaikutus
 - Paikallisen toimitusketjun ja lisääntyneen kulutuksen kautta (epäsuora- ja johdannaisvaikutus) 604 työpaikkaa ja 46 M€ arvonlisäystä
- Paikallisen ja kansallisen toimitusketjun ja kulutuksen kautta (epäsuorat- ja johdannaisvaikutukset) hanke luo muualle Pirkanmaalle ja Suomeen yhteensä 1 565 työpaikkaa ja vastaavasti 112 M€ arvonlisäystä vuodessa
 - 122 työpaikkaa ja 7 M€ arvonlisäystä muualla Pirkanmaalla
 - 1 443 työpaikkaa ja 105 M€ arvonlisäystä muualla Suomessa
- Vuonna 2026 kannen päälliset toimitustilat, hotelli ja areena mahdollistavat yhteensä 1 868 työpaikkaa ja TAKK-tontille rakennettavat toimitustilat yhteensä 444 työpaikkaa
- Arvioidut toiminnan potentiaaliset työllisyys- ja arvonlisäysvaikutukset vastaavat rakennuspinta-alojen teoreettista työllistämiskapasiteettia. Todelliset työllistämisaikutukset voivat jäädä teoreettista kapasiteettia alhaisemmiksi. Näin voi käydä esim. jos osa liiketiloista jää tyhjäksi tai jos kannelle syntyvät työpaikat eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä
 - Jos kannelle siirtyy työpaikkoja muualta Tampereelta tai Tampereen ulkopuolelta, niin vastaavia alueellisia työllisyys- ja arvonlisäysvaikutuksia tulisi korjata alaspäin

Potentiaalinen jatkuva vuotuinen työllisyysvaikutus vuodesta 2026 eteenpäin

Potentiaalinen jatkuva vuotuinen arvonlisäysvaikutus vuodesta 2026 eteenpäin

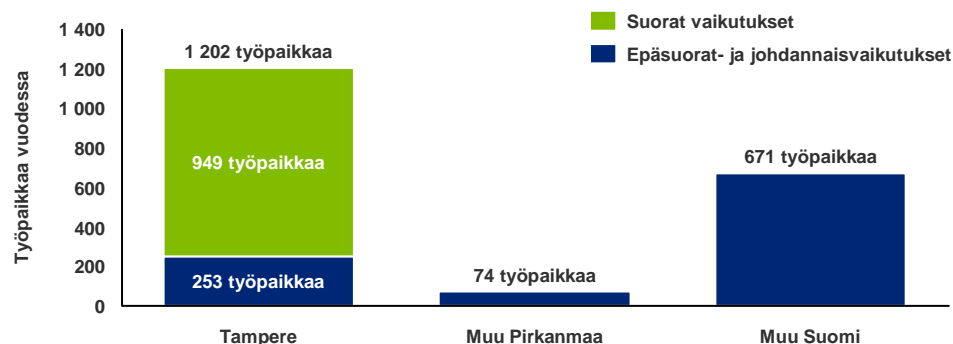
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden (3/4)

Kokonaisvaikutukset 2017 – 2025

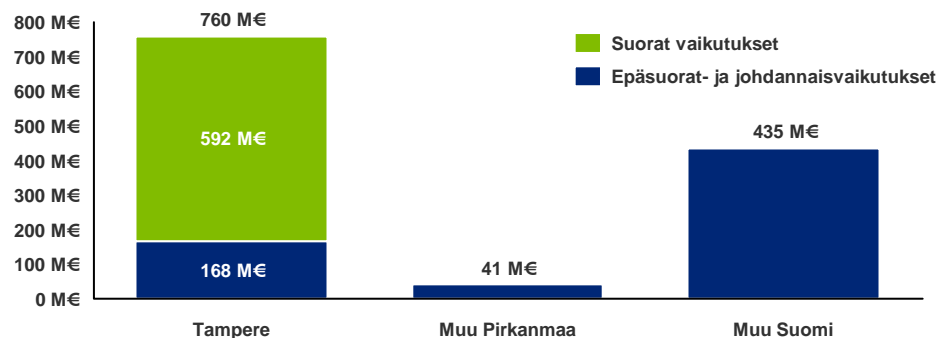
Vuosina 2017 – 2025 Kannen rakentaminen ja alueelle kehittyvä toiminta mahdollistavat Tampereella yhteensä noin 1 200 potentiaalista työpaikkaa

- Vaikka analyysissä erotetaan rakennusvaiheen väliaikaiset vaikutukset (*Rakentamisen aikaiset vaikutukset*) jatkuvan toiminnan aikaisista vaikutuksista (*Toiminnan aikaiset vaikutukset*), myös näiden yhteenlaskettu kokonaisvaikutus vuoteen 2025 mennessä voidaan kuvata
- Ottaen huomioon sekä rakentamisen että Kannen alueelle syntyvän toiminnan vaikutukset, vuoteen 2025 mennessä Kansi-hankkeen luoma kokonais-työllisyys Tampereella on keskimäärin 1 202 työpaikkaa vuodessa ja koko Suomessa 1 947 työpaikkaa vuodessa
 - Tampereen 1 202 työpaikasta 949 työpaikkaa syntyy rakennus-hankkeen ja kannen päällä olevan toiminnan suorana vaikutuksena ja 253 työpaikkaa syntyy epäsuorien- ja johdannaisvaikutusten kautta
 - Muualle Pirkanmaalle ja muualle Suomeen syntyy epäsuorien ja johdannaisvaikutusten kautta yhteensä 745 työpaikkaa, joista 74 työpaikkaa syntyy muualle Pirkanmaalle ja 671 työpaikkaa muualle Suomeen
- Hanke tuottaa vuoteen 2025 mennessä 760 M€ arvonlisäystä Tampereella ja 1 236 M€ koko Suomessa
 - Muualle Pirkanmaalle hanke tuottaa arvonlisäystä 41 M€ ja muualle Suomeen 435 M€ arvonlisäystä
- Kokonaisvaikutukset on arvioitu olettaen, että rakentamisen ja toiminnan työpaikat ovat kokonaisuudessaan lisäystä sekä Tampereen että Suomen tasolla. Mikäli työpaikat eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä, arvioita hankkeeseen liittyvistä työllisyys- ja arvonlisäysvaikutuksista pitää korjata vastaavasti alaspäin

Kannen yhteenlasketut keskimääräiset vuotuiset työllisyysvaikutukset (vuosittain aikavälillä 2017 – 2025)

Kannen yhteenlasketut kumulatiiviset arvonlisäysvaikutukset (yhteensä aikavälillä 2017 – 2025)

Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden (4/4)

Verovaikutukset

Kannen rakentamisen investointien verotulovaikutus valtiolle on yhteensä noin 107 M€. Valmiin Kannen kunnallis- ja kiinteistöverotulot ovat Tampereelle noin 15 M€ vuodessa

SUOMEN VALTIO

- Olettaen, että Kannen rakentamisen investoinnit ovat kokonaisuudessaan lisäystä, tuottavat ne valtiolle vuosina 2017 – 2025 verotuloina yhteensä noin 107 M€
- Arvioinnissa huomioitiin rakentamisen investointien aikaansaamia suoria ja kerrannaisvaikutuksia (epäsuoria ja johdannaisvaikutuksia) Suomen taloudessa ja niitä kautta syntyviä verotuloja
- Tässä selvityksessä huomioidut valtion verotulot sisältävät kotitalouksien ja yhteisöjen tuloverot sekä tavaroista ja palveluista maksettavat verot. Arvio ei sisällä omaisuusveroa (perintö- ja lahjavero, varainsiirtovero) ja muita veroja (verojen viivästymisseuraamukset, muut verot)
- Tulevaisuuden verokertymän arviota tulee kohdella lähinnä suuntaa-antavana, koska verovaikutuksiin vaikuttavat monet tekijät, mukaan lukien tulevaisuudessa tehtävät verojärjestelmää koskevat lainsäädännölliset ratkaisut sekä vallitsevat makrotaloudelliset olosuhteet

Rakentamisen investointien valtiolle tuottamat kumulatiiviset verotulot 107 M€

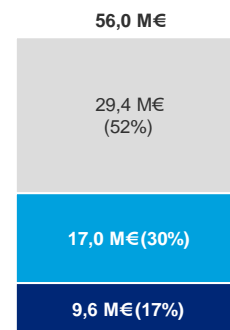
Jos hankkeen vaikutukset eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä, arviota hankkeeseen liittyvästä verovaikutuksesta pitää korjata vastaavasti alaspäin.

TAMPEREEN KAUPUNKI

- Verovaikutusten arvioinnissa huomioitiin Kansi-hankkeen Tampereen kaupungin kunnallis- ja kiinteistöverotuloja kasvattava vaikutus
- Olettaen, että Kannen investoinnit ja rakennettavat kiinteistöt ovat kokonaisuudessaan lisäystä, hankkeen kumulatiivinen verovaikutus Tampereelle vuosina 2017 – 2025 on 56,0 M€, jossa on huomioitu sekä rakentamisen että Kannen toiminnan vaikutuksia tällä ajanjaksolla
- Vuoden 2026 jälkeen kunnallisveron ja kiinteistöveron yhteenlaskettu vaikutus Tampereen verotuloihin on noin 15,4 M€ vuodessa, josta kunnallisveron vaikutus on 12,5 M€ ja kiinteistöveron vaikutus 2,9 M€ vuodessa

Kumulatiiviset verovaikutukset Tampereen kaupungille vuosina 2017 – 2025

Vuotuiset verovaikutukset Tampereen kaupungille vuodesta 2026 eteenpäin

■ Kunnallisvero (toiminta) ■ Kunnallisvero (rakentaminen) ■ Kiinteistövero

Sisältö

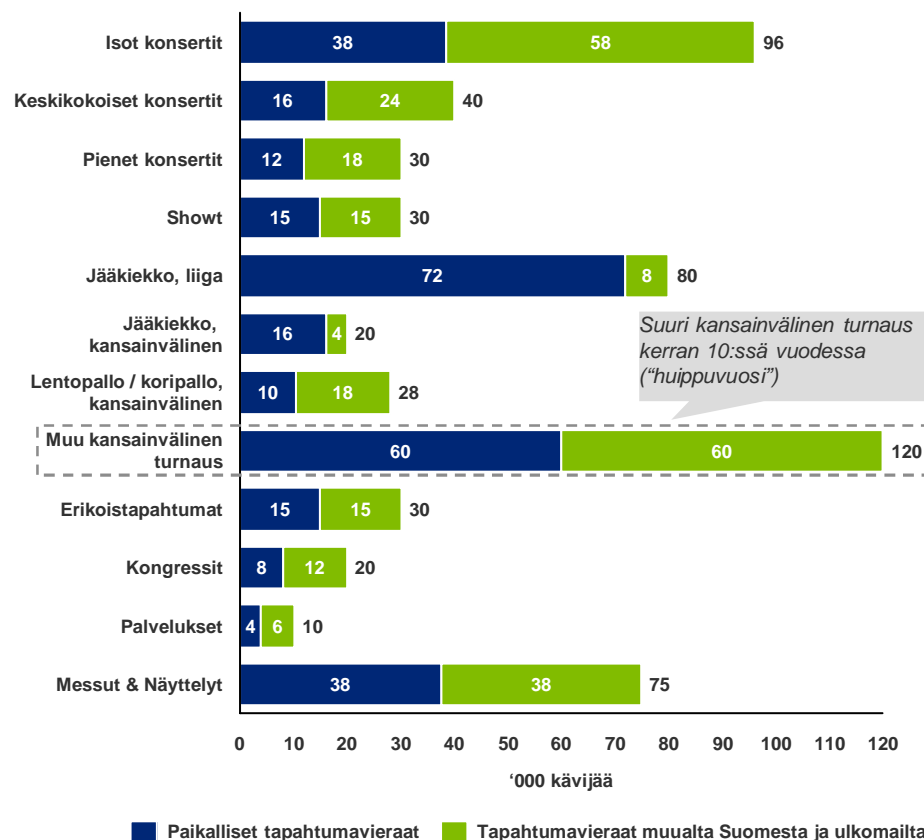
Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	14
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Tapahtumien vaikutukset Tampereella (1/2)

Tapahtumien vaikutusten analyysissä huomioitiin ainoastaan areenan mahdollistamien tapahtumien uudet kävijät

- Tampereen kaupungin arvioiden mukaan areena mahdollistaa seuraavat uudet tapahtumat / uudet kävijät Tampereelle:
 - Konsertit ja showt (yhteensä 196 000 kävijää vuodessa)
 - Isot konsertit: 12 000 kävijää x 8 tapahtumaa vuodessa
 - Keskikokoiset konsertit: 8 000 kävijää x 5 tapahtumaa vuodessa
 - Pienet konsertit: 6 000 kävijää x 5 tapahtumaa vuodessa
 - Showt: 6 000 kävijää x 5 tapahtumaa vuodessa
 - Urheilutapahtumat (yhteensä 140 000 kävijää vuodessa)
 - Jääkiekkoliigan nykyisen vuotuisen katsojamäärän (400 000) on arvioitu kasvavan 20%, 80 000 uutta katsojaa vuodessa
 - Jääkiekko, kansainväliset harjoitusottelut: 10 000 kävijää x 2 ottelua vuodessa
 - Lentopallo / koripallo kansainvälinen: 7 000 kävijää x 4 tapahtumaa vuodessa
 - Muu kansainvälinen turnaus (esim. yleisurheilu, salibandy): 120 000 kävijää, järjestetään kerran 10:ssä vuodessa ("huippuvuosi")
 - Muut tapahtumat (yhteensä 135 000 kävijää vuodessa)
 - Erikoistapahtumat: 10 000 kävijää x 3 tapahtumaa vuodessa
 - Kongressit: 10 000 kävijää x 2 tapahtumaa vuodessa
 - Palvelukset: 10 000 kävijää x 1 tapahtuma vuodessa
 - Messut & Näyttelyt: 15 000 kävijää x 5 tapahtumaa vuodessa

Areenan mahdollistamien tapahtumien vuotuiset uudet kävijämäärät (yhteensä 471 000 uutta kävijää)

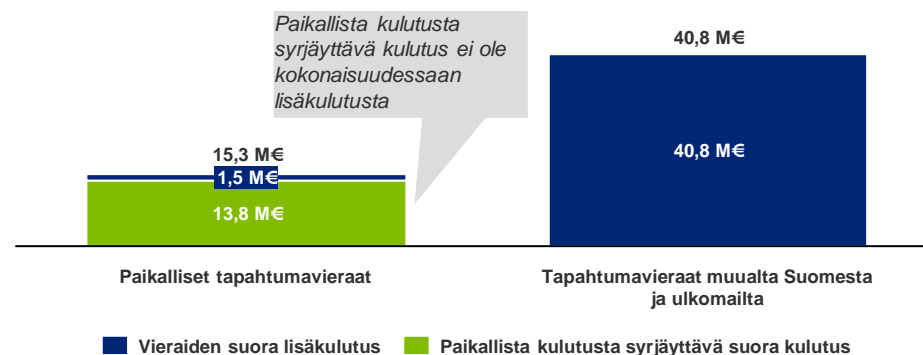
Tapahtumien vaikutukset Tampereella (2/2)

Huippuvuosina* areenan mahdollistamien tapahtumien uusien kävijöiden kulutus tuottaa Tampereelle 25,3 M€ arvonlisäystä vuodessa, mikä vastaa noin 544 laskennallista työpaikkaa Tampereen alueella

- Tapahtumien vaikutukset sisältävät tapahtumavieraiden lisäkulutuksen aikaansaamat yhteiskuntataloudelliset vaikutukset Tampereella
- Paikallisten kävijöiden kulutuksesta suurin osa ei ole teknisesti ottaen lisäkulutusta, sillä kulutus tapahtuisi paikallisesti myös ilman kyseisiä tapahtumia. Kansi kuitenkin tarjoaisi lisämahdollisuuksia esimerkiksi suurten konserttien järjestämiseen, jolloin Tampereelle ohjautuisi paikallista lisäkulutusta esimerkiksi Helsingissä pidettävän konsertin sijaan
- Tapahtumavieraat muualta Suomesta ja ulkomailta kuluttavat paikallisesti pääsylippuihin, majoitukseen, matkustamiseen, ruokaan, ostoksiin, kulttuuriin ja viihteeseen. Tämä rahavirta kanavoituu toimitusketju- ja kerrannaisvaikutusten kautta aluetalouteen myös muille toimialoille
- Aiemmat Deloitte'n tekemät tutkimukset ovat osoittaneet, että alueen ulkopuolelta tulevat katsojat kuluttavat tapahtumissa 3 – 4.75 -kertaisesti rahaa verrattuna paikallisten kulutukseen (tämä vaihtelee suuresti riippuen tilaisuuden luonteesta ja ulkomaisten kävijöiden osuudesta)
- Vaikutusten arvioinnissa on tehty seuraavat oletukset:
 - 579 000 areenan tapahtumien uutta kävijää huippuvuosina
 - 53 prosenttia paikallisia kävijöitä (josta 10 prosenttia on "uusia", eli eivät kävisi muuten) ja 47 prosenttia kävijöitä muualta Suomesta ja ulkomailta
 - 50 euron kulutus per paikallinen kävijä, ei-paikallisten kävijöiden kohdalla kulutus on kolminkertainen verrattuna paikalliseen

**) Tapahtumien vuotuinen vaikutus sisältää kerran kymmenessä vuodessa järjestettävän kansainvälisen turnauksen vaikutuksen. Niinä vuosina, jolloin tätä turnausta ei järjestetä, kokonaiskulutuksen lisäys Tampereella on 42,8 M€, arvonlisäysvaikutus 20,1 M€ ja laskennallisten työpaikkojen määrä 431.*

Areenan tapahtumavieraiden suora vuotuinen kulutus Tampereella

Suorat, epäsuorat ja johdannaisvaikutukset huomioiden lisäkulutus Tampereella on 54,0 M€

Arvonlisäysvaikutus Tampereella huippuvuosina* 25,3 M€

Tampereelle huippuvuosina* 544 laskennallista työpaikkaa

Sisältö

Tiivistelmä	3
Johdanto	6
Taloudellinen toimintaympäristö	11
Hankkeen vaikutukset	14
Hankkeen vaikutukset TAKK-tontin kehitys huomioiden	28
Tapahtumien vaikutukset Tampereella	33
Liitteet	36

Liitteet

Lähtötiedot

#	Dokumentti	Vuosi	Tekijä(t)
1	Useita tilastollisia aineistoja	<ul style="list-style-type: none">Vuodet vaihtelivat saatavuuden mukaan	<ul style="list-style-type: none">Tilastokeskus
2	Pirkanmaan työllisyyskatsaus – Elokuu 2015	<ul style="list-style-type: none">2015	<ul style="list-style-type: none">Pirkanmaan Ely-keskus
3	Tampereen kaupungin verotustiedot	<ul style="list-style-type: none">2013	<ul style="list-style-type: none">Verottaja
4	Suomen valtion verotuotot	<ul style="list-style-type: none">2014	<ul style="list-style-type: none">Tilastokeskus (Veronmaksajain keskusliiton kautta)
5	Tampereen kaupungin kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit	<ul style="list-style-type: none">2015	<ul style="list-style-type: none">Kuntaliitto
6	Kansi-hankkeen rakennus- ja hyötyalat sekä vaadittavat investoinnit	<ul style="list-style-type: none">2017 - 2025	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki
7	Tampereen monitoimiareena – Alustava karkea tuloslaskelma	<ul style="list-style-type: none">Tyypillinen toimintavuosi	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki
8	Monitoimiareenan vuotuiset tapahtumat ja kävijämäärät	<ul style="list-style-type: none">Tyypillinen toimintavuosi	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki
9	Tampereen kansi ja keskusareena – Ehdotusvaiheen yleisötilaisuus	<ul style="list-style-type: none">2011	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki
10	Tampereen Kansi- ja areenahanke - Kiinteistökaupan esisopimuksen purkaminen NCC Property Development Oy:n kanssa ja uusien kumppaneiden valintamenettelyn käynnistäminen	<ul style="list-style-type: none">2015	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunginhallitus
11	Keskustahanke – Hankintailmoituksen liite	<ul style="list-style-type: none">2015	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki
12	Tampereen keskusta, Kansi-hanke – Arvio taloudellisista vaikutuksista	<ul style="list-style-type: none">2010	<ul style="list-style-type: none">Deloitte
13	Havainnointikuvat	<ul style="list-style-type: none">2011	<ul style="list-style-type: none">Studio Daniel Libeskind

Liitteet

Analyysin viitekehys, menetelmät ja oletukset (1/4)

Kuvatut yhteiskuntataloudelliset vaikutukset		Menetelmät ja oletukset	Lähtötiedot
Työllisyys- ja arvonlisäysvaikutukset	Rakentamisen investointien vaikutukset	<ul style="list-style-type: none">Rakentamisen vaikutukset työllisyyteen ja arvonlisäykseen on mallinnettu Deloitte Economic Impact Analysis –mallin avulla ekonometrisin menetelmin (panos-tuotosanalyysi) käyttäen Tilastokeskuksen vuotta 2012 koskevia panos-tuotostaulukoiden tietojaKansallinen panos-tuotostaulukko on alueellistettu Tampereelle ja Pirkanmaalle hyödyntäen AFLQ (Augmented Flegg's Location Quotient) -menetelmääKuvatut rakentamisen vaikutukset sisältävät suorat, epäsuorat ja johdannaiset työllisyys- ja arvonlisäysvaikutukset rakentamisen aikana vuosina 2017 - 2025Rakentamisen vaikutusten arviointi perustuu arviointeihin investointikustannuksiin (Tampereen kaupungin arvio)Analyysissa huomioitiin seuraavat rakentamisen kustannukset: kansi-infrastruktuuri, keskusareena ja harjoitushalli, toimisto-, hotelli- ja asuinrakennukset sekä pysäköintiAnalyysissa käytetyt arviot rakentamisen kustannuksista eivät sisällä arvonlisäveroaVaikutusten arvioinnissa on huomioitu, että osa arvonlisäys- ja työllisyysvaikutuksista valuu ulkomaille	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki (rakentamisen investoinnit)Tilastokeskus

Liitteet

Analyyisin viitekehys, menetelmät ja oletukset (2/4)

Kuvatut yhteiskuntataloudelliset vaikutukset		Menetelmät ja oletukset	Lähtötiedot
Työllisyys- ja arvonlisäysvaikutukset	Kannen toiminnan aikaiset vaikutukset	<ul style="list-style-type: none">• Kannen alueen asteittain kehittyvän pysyvän toiminnan vaikutukset työllisyyteen ja arvonlisäykseen on mallinnettu Deloitteen Economic Impact Analysis –mallin avulla ekonometrisin menetelmin (panos-tuotosanalyysi) käyttäen Tilastokeskuksen vuotta 2012 koskevia panos-tuotostaulukoiden tietoja• Kansallinen panos-tuotostaulukko on alueellistettu Tampereelle ja Pirkanmaalle hyödyntäen AFLQ (Augmented Flegg's Location Quotient) -menetelmää• Kuvatut toiminnan aikaiset vaikutukset sisältävät suorat, epäsuorat ja johdannaiset työllisyys- ja arvonlisäysvaikutukset vuosina 2017 – 2025 Tampereella, muualla Pirkanmaalla ja muualla Suomessa. Vaikutusten taso vuonna 2026 kuvaa keskimääräistä pitkän aikavälin vuotuisen vaikutuksen tasoa• Arvio Tampereen suorista työpaikoista perustuu toimitilojen pinta-aloista työllistämiskeskisarvoilla (esitetty sivulla 17) laskettuihin työpaikkamääriin ja tilojen arvioituihin todennäköisiin käyttötarkoituksiin, sekä areenan toimintayhtiön osalta alustavan karkean tuloslaskelman kuluihin• Kannen alueen toimistotyöpaikkojen on oletettu syntyvän seuraaville aloille: informaatio- ja viestintä, rahoitus- ja vakuutustoiminta sekä ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta• Kuvatut suorat, epäsuorat ja johdannaisvaikutukset arvonlisäykseen, ja epäsuorat ja johdannaisvaikutukset työllisyyteen perustuvat toiminnan suoriin työpaikkoihin• Kuvatun toiminnan tason oletuksena on, että rakennettavat toimitilat täyttyvät kokonaan ja että kaikki syntyvät työpaikat ovat uusia	<ul style="list-style-type: none">• Tampereen kaupunki (rakentamisen investoinnit)• Tilastokeskus

Liitteet

Analyysin viitekehys, menetelmät ja oletukset (3/4)

Kuvatut yhteiskuntataloudelliset vaikutukset		Menetelmät ja oletukset	Lähtötiedot
Verovaikutukset	Rakentamisen investointien vaikutukset Tampereen kunnallis-veroihin	<ul style="list-style-type: none">Arvioinnissa huomioitiin rakentamisen investointien suorien, epäsuorien ja johdannaisvaikutusten kautta Tampereelle syntyvien työpaikkojen vaikutus Tampereen kaupungin kunnallisverokertymään vuosina 2017 – 2025Rakentamisen johdosta syntyvien työpaikkojen vaikutusta Tampereen kunnallisverokertymään arvioitiin vuoden 2013 verotustietoihin perustuvan keskimääräisen Tampereen palkansaajan palkkatulon ja Tampereen vuoden 2015 efektiivisen kunnallisveroprosentin kauttaOletuksena kunnallisverokertymässä on, että kaikki rakentamisen johdosta syntyvät työpaikat ovat uusia ja että uusien työpaikkojen työntekijät asuvat Tampereella	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki (rakentamisen investoinnit)TilastokeskusVerottaja
	Kannen toiminnan aikaiset vaikutukset Tampereen kunnallis-veroihin	<ul style="list-style-type: none">Arvioinnissa huomioitiin Kannen toiminnan aikaisia vaikutuksia Tampereen kaupungin kunnallisveroihin vuosina 2017 – 2025 ja vuodesta 2026 eteenpäinKannen asteittaisen valmistumisen seurauksena Tampereelle syntyy pysyviä työpaikkoja suorien, epäsuorien ja johdannaisvaikutusten kauttaKannen toiminnan johdosta syntyvien työpaikkojen vaikutusta Tampereen kunnallisverokertymään arvioitiin vuoden 2013 verotustietoihin perustuvan keskimääräisen Tampereen palkansaajan palkkatulon ja Tampereen vuoden 2015 efektiivisen kunnallisveroprosentin kauttaOletuksena kunnallisverokertymässä on, että kaikki Kannen toiminnan johdosta syntyvät työpaikat ovat uusia ja että uusien työpaikkojen työntekijät asuvat Tampereella	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki (rakentamisen investoinnit)TilastokeskusVerottaja
	Kannen vaikutus Tampereen kiinteistö-veroihin	<ul style="list-style-type: none">Arvioinnissa huomioitiin Kannelle rakennettavien kiinteistöjen vaikutus Tampereen kaupungin kiinteistöverotuloihin vuosina 2017 – 2025 ja vuodesta 2026 eteenpäinKiinteistöveroarvioinnissa on huomioitu monitoimiareenan, toimistotilojen sekä hotelli- ja asuinrakennusten vaikutus Tampereen kaupungin kiinteistöverokertymäänKiinteistöverokertymän arvioinnissa on käytetty vuoden 2015 kiinteistöveroprosentteja TampereellaKiinteistövero on laskettu rakennusten investointien perusteella ja sen on oletettu alkavan kertyä investointia seuraavana vuonna sekä valmiille että keskeneräisille rakennuksilleKiinteistöveron laskemisessa ei ole huomioitu ikävähennyksiä	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki (rakentamisen investoinnit)Tilastokeskus

Liitteet

Analyysin viitekehys, menetelmät ja oletukset (4/4)

Kuvatut yhteiskuntataloudelliset vaikutukset		Menetelmät ja oletukset	Lähtötiedot
Verovaikutukset	Rakentamisen investointien vaikutukset valtiolle	<ul style="list-style-type: none">Arvioinnissa huomioitiin rakentamisen investointien aikaansaamia suoria ja kerrannaisvaikutuksia (epäsuoria ja johdannaisvaikutuksia) Suomen taloudessa ja niitä kautta syntyviä verotuloja Suomen valtiolleArvioinnissa hyödynnettiin Suomen vuoden 2014 kokonaisveroastetta suhteessa saman ajanjakson bruttokansantuotteeseen, mikä on 43,9 prosenttia. Kokonaisveroaste sisältää valtiolle, kunnille, sosiaaliturvarahastoille sekä Euroopan unionin toimielimille maksettavat verot<ul style="list-style-type: none">Valtion kokonaisverotulot suhteessa bruttokansantuotteeseen ovat noin 21 prosenttia, sisältäen tuloverot, omaisuusverot, tavaroista ja palveluista maksettavat verot ja muut verotTässä selvityksessä huomioitujen valtion verotulot sisältävät kotitalouksien ja yhteisöjen tuloverot sekä tavaroista ja palveluista maksettavat verot. Arvio ei sisällä omaisuusveroa (perintö- ja lahjaverot, varainsiirtovero) ja muita veroja (verojen viivästymisseuraamukset, muut verot)Mikäli hankkeen vaikutukset eivät ole kokonaisuudessaan lisäystä, arvioita hankkeeseen liittyvästä verovaikutuksesta pitää korjata vastaavasti alaspäin. Näin esimerkiksi silloin, jos Kansihankkeeseen tehtävät investoinnit eivät ole kokonaiskulutuksen lisäystä ja vähentävät muihin kohteisiin tehtäviä investointeja Suomessa	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupunki (rakentamisen investoinnit)Tilastokeskus
Areenan tapahtumien vaikutukset		<ul style="list-style-type: none">Tapahtumien vaikutukset sisältävät tapahtumavieraiden lisäkulutuksen aikaansaamat yhteiskuntataloudelliset suorat, epäsuorat ja johdannaisvaikutukset TampereellaLisäkulutuksen vaikutus työllisyyteen ja arvonlisäykseen on mallinnettu Deloitteen Economic Impact Analysis –mallin avulla ekonometrisin menetelmin (panos-tuotosanalyysi) käyttäen Tilastokeskuksen vuotta 2012 koskevia panos-tuotostaulukoiden tietojaKansallinen panos-tuotostaulukko on alueellistettu Tampereelle hyödyntäen AFLQ (Augmented Flegg's Location Quotient) -menetelmääVaikutusten arvioinnissa on tehty seuraavat oletukset:<ul style="list-style-type: none">579 000 areenan tapahtumien uutta kävijää huippuvuosina; niinä vuosina, jolloin suurta kansainvälistä turnausta ei järjestetä, 459 000 uutta kävijää53 prosenttia paikallisia kävijöitä (josta 10 prosenttia on "uusia", eli eivät kävisi muuten) ja 47 prosenttia kävijöitä muualta Suomesta ja ulkomailta50 euron kulutus per paikallinen kävijä, ei-paikallisten kävijöiden kohdalla kulutus on kolminkertainen verrattuna paikalliseen	<ul style="list-style-type: none">Tampereen kaupungin tapahtumatoimisto (areenalla järjestettävät tapahtumat ja kävijämäärät)

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee (“DTTL”), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about for a more detailed description of DTTL and its member firms.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the “Deloitte Network”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.